

HELBURU
ESTRATEGIKOAK

OBJETIVOS
ESTRATÉGICOS

E2030DSS

INDIZE	
1. HELBURUA. IZAERA INKLUSIBOA	1
2. HELBURUA IZAERA GAZTEA	4
3. HELBURUA IZAERA LAGUNKOIA	7
4. HELBURUA OREKA TURISTIKOA	9
5. HELBURUA OREKA EKONOMIKOA	11
6. HELBURUA OREKA KOMERTZIALA	15
7. HELBURUA HIRI JASANGARRIA	17
8. HELBURUA HIRI BIZIA	19
9. HELBURUA HIRI IREKIA	21
10. HELBURUA LIDERGOA INGURUMENEAN	23
11. HELBURUA LIDERGOA GASTRONOMIAN	26
12. HELBURUA LIDERGOA SORMENEAN	28
13. HELBURUA ABANGOARDIAKO GOBERNANTZA EREDUA ...	30
14. HELBURUA ABANGOARDIAKO HIRIGINTZA IRAUNKORRA	32
15. HELBURUA ABANGOARDIAKO KULTURALA	35

1. HELBURUA

IZAERA INKLUSIBOA 2030

Gizarte inklusiorantz aurrera egitea, eta berdintasunaren alde eta gizarte bazterketako egoera oro saihesteko borrokatzea (arrazoi ekonomikoen, generoaren, etxerik ez izatearen eta, oro har, kalteberatasun egoeren ondoriozko bazterketak), eta **etorkinak integratzeko eredu bat** sortzean eta aplikatzean ere aurrera egitea.

Justifikazioa

Donostia **kohesio sozial handi samarreko hiri** bat da. Haatik, duela gutxiko krisialdiak agerian utzi du zein hauskorra den gizartea eta zein kolokan dagoen bizi kalitatearen oreka hirian. Hiri kohesionatua izanik ere (inguruan dauden eta antzeko ezaugarriak dituzten beste hiri batzuekin alderatuta), Donostian badira **bazterketa egoerak eta gizarte bazterketako arriskuak**, eta **udal lurralde osoan ez dira berdin gertatzen. Gizarte bazterketaren faktoreak** jadanik identifikatu ziren Gizarte Kontseiluak inklusioaren alde sustatutako lantaldearen saioretan eta Donostiako Inklusio Diagnostikoaren ondoriozko gogoetetan, eta, besteak beste, hauek izan zitezkeela adierazi zen: **jatorria, adina, generoa, desgaitasuna, arazo mentalak, enplegu duinik eza, familia gurasobakarra izatea, etxebizitzarik ez izatea...** Bestalde, Diagnostiko Estrategikoko ondorioek eta E2030DSS Estrategia prestatzeko esparruan eginiko gogoeta prozesuak norabide berean garamatzate.

Gizarte inklusioa **dimentsio anitzeko helburutzat** ulertzen da, eta zuzeneko zerikusia du pertsonen eskubideekin, aukera berdintasunarekin, aniztasunaren kudeaketarekin eta giza talde jakin batzuen kalteberatasunarekin; aldi berean, eragina du lurraldean ere, espazioaren segregazioari edo auzo arteko desorekei dagokienez, baina baita irisgarritasunari dagokionez ere. Beharrezko suertatzen da aldi berean jardutea, **prebentzioaren ikuspegitik eta gabezia edo bazterketa egoerak arintzeko, zeharka eta erakunde artean lan eginez**, pertsonak ekintzen ardatzgunean jarriz, “inor atzean utzi gabe”, eta gizatalde kalteberenei arreta berezia eskainiz, hiriak elkartasunaren, berdintasunaren, tolerantziaren, parte hartzearen, inklusioaren eta gizarte integrazioaren arloan sustatzen dituen balioekin

bat etorri. Are gehiago, aniztasun inklusiboa kudeatzeko eta gizarte inklusioa sustatzeko neurrien artean, **prebentzioa azpimarratu behar da, desberdinkeriak eta pobrezia edo bazterketa arriskua ez daitezen belaunaldi batetik bestera transmititu.**

Zentzu horretan, **polarizazio sozialaren** arriskua islatzen duen **faktore** nagusietako bat **desberdinkerietan** aurkitzen da: **ekonomiaren eta errentaren mailan, espazioaren segregazioarekin eta enplegua** (enplegu duina) **eskuratzeko zailtasunekin** batera era esponenzialean gora egiten baitu, edo **etxebizitza lortzeko eta zuzkidura eta zerbitzu publikoak** eskuratzeko zailtasunetan. Ekuazioaren beste osagai batzuk ahaztu gabe; adibidez, **eskola porrota, arrakala digitala, eta bakardadea**. COVID-19aren esperientziak agerian ipini duen bezala, horrelako edo beste tankera bateko krisien inpaktua eta eragina biztanle guztiek jasan ditzakete, baina, eskuarki, are modu larriagoan beste faktore batzuek eragiten dieten herritarrek jasango dituzte; hots, bazterkeria arrisku handiagoa dutenek, egoera eta gabeziak larriago bilakatzen baitira halakoetan, eta desberdinkeriak handiagotu egiten dira.

Ezinbestekoa izango da, beraz, beraien kalteberatasun egoera dela-eta bazterketa sozialeko arriskuan edo egoeran daudenak gehiago indartzea; horretarako, neurriak hartu behar dira lagun egiteko, etxebizitzarako sarbidea izateko, eta prestakuntza eta enplegua errazteko.

Beste erronka bat **emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna** errealtate bihurtuko duen hiri bat **sustatzeko** premian zentratzen da. *Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako 4/2005 Legeak*, 7. artikuluan, berdintasunaren arloko zeregin sorta bat ezartzen die toki administrazioei; hala ere, agerikoa da legearen testuko eskumenen bitartez orain arte egin dena baino ahalegin handiagoa eskatzen duela berdintasunaren erronkak. Ildo horretan, Donostiako Udalak *Herrietan Emakumeen eta Gizonen arteko Berdintasuna Sustatzeko Europako Gutuna* sinatu zuen 2007. urtean, eta elkarren segidako zenbait berdintasun plan sustatu ditu tokiko erakundeetan bertan. Uneotan, *IV. Berdintasun Plana* egiten ari da.

Emakumeen eta gizonen berdintasunaren kontua udal administrazioaz gaindikoa da izatez, eta bertako bizitzaren hainbat esparrutan du eragina. Alderdi horretatik, hiriak desberdintasun egoerak hautemateko sakondu behar du, eta modu proaktiboan eta zeharka eragin behar du horien gain; hala, erreferente bihurtu daiteke, tokiko alorretik sektore estrategikoetan (ekonomikoak, kulturalak, sozialak, politikoak...) berdintasuna sustatuko duten neurriak hartuz.

Itxura guztien arabera, **immigrazioa** da gaztetze demografikorako eta populazio potentzialki aktiboaren bolumena mantentzeko aldagaietako bat. Aurreikusitako moduan etorkinen kopuruak gora egiteko joerari eusten badio, erronka garrantzitsuak sortuko dira. Hala, hirian bizitzera eta lan egitera jende gehiago etortzeak aldaketak sortuko ditu hiriaren antolakuntza

sozial eta kulturalean, baina baita tentsio sozialak ere, huts egindako integrazio prozesuen eraginez. Hausnarketa sakona egin beharko da, eredu asimilazionista eta multikulturelez harago, **inklusioa sustatuko duten balio batzuk** eta eredu bat bultzatzeko, kulturarteko prozesuak eraikiz, integratzen lagunduz eta kanpoko kultur ekarpenei atea irekiz.

2: HELBURUA IZAERA GAZTEA 2030

Hiriaren **gaztete demografikoa** sustatzea, populazio berria hirira etorriz, gazteria erakarriz eta hirian gera dadin saiatuz eta lan eta familia eta lana bateratzeko erraztasunak emanez

Justifikazioa

Zahartze demografiko progresiboa Europako gizarte guztietara zabaldutako fenomeno da, eta **emankortasunaren jaitsieraren eta herritarren bizi itxaropena luzatzearen arteko konbinazioa du jatorri nagusia.**

Hala, Euskal Autonomia Erkidegoaren kasuan, azpimarratu behar da emankortasun tasa populazioaren ordezkapen edo birjarpen mailaren azpitik dagoela. Familiak osatzeko adina atzeratzeak, amatasun berantiarrak eta emakume bakoitzeko batezbesteko seme alaba kopuruaren murrizketak eragiten ditu emankortasun tasa baxu horiek. Horrez gainera, eragina dute familiako eta laneko ardurak uztartzeko zailtasunek, eta, gizarteko sektore batzuetan, zailtasunak daude emantzipatzeko (gazteak) edo familia proiektu bat aurrera eramateko. Esan behar da migrazio fluxuek hobetu egin dutela –neurri txikian bada ere– hiriaren egoera demografikoa (migrazio saldo positiboari eta populazio sektore horren hazkunde begetatibo positiboari esker).

Haurrak eta gazteak galtzen ari dira Donostiako nahiz Euskal Autonomia Erkidego osoko egitura demografikoan duten pisua; hain zuzen, horixe da populazioaren zahartze dinamika hori agerian uzten duen lehenengo datuetako bat. Eta horri gaineratu behar zaio munduko bizi itxaropen altuenetakoa duen gizarte batean bizi garela. Aldi berean, heriotza tasa murrizten ari da adin nagusiko populazioaren artean; ondorioz, adin nagusiko pertsonen kopurua eta proportzioa pixkanaka handitzen ari da gure gizartean, baita adintsuenena ere (“zahar zaharragoak”).

Aldaketa demografiko horiek hainbat **erronka eta beharrian sortzen dituzte gizartean, kulturean, arlo soziosanitarioan, ekonomia eta lan arloan, arlo teknologikoan, pentsio sistemaren eta Ongizate Estatuaren jasangarritasunean...** Alderdi horiek guztiak aipatu ziren jadanik E2020DSS

Estrategia lantzeko hausnarketetan, eta guztiek mahai gainean jarraitzen dute oraindik. **Jaiotze tasa behera eginez eta haur eta gazte populazioa murriztuz** doan neurrian eta, batez ere, aipaturiko prozesuak aurrera jarraitzen duen neurrian, **populazio aktiboa galduz** joango da, zenbait sektorek dagoeneko ohartarazten duten bezala. Populazio aktiboaren jaitziera horrek eta epe ertaineko aurreikuspenek **tentsioak** sortuko dituzte **lan merkatuan**. Profil profesional batzuetan, gerta daiteke eskulana ordezkatzeko zailtasunak sortzea ere, eta, ondorioz, lurraldearen garapen ekonomikoa eta lehiakortasuna ere kinka larrian jartzea. Bestalde, populazioaren zahartzeak areagotu egingo ditu osasunaren, gizarte segurantzaren eta gizarte babesaren arloko eskariak. Lan adinean dauden etorkinak lanean hastea geroz eta beharrezkoagoa da populazio aktiboaren ekarpenak areagotzeko.

Erronka demografikoak eta arlo horretan landu beharreko estrategiak tokiko eremutik haratago doaz, eta, neurri desberdinean bada ere, mendebaldeko gizartearen zati handi bati eragiten diote. Beraz, beharrezkoa izango da politika publiko eta pribatuei ikuspegi berri bat ematea, eta denboran luze iraungo duten neurri egonkorak hartzea.

Testuinguru horretan, aurreikuspenen arabera, **immigrazioa** da **gaztetz demografikoan eta potentzialki aktiboa izango den populazioaren bolumenean eragin handiena** izan dezakeen aldagaietako bat. Immigrazioaren ekarpen demografikoak, batetik, eragin zuzena du hirira etorritako etorkin kopuruaren bitartez eta, bestetik, ugalkortasunaren bitartez (oro har, etorkinen ugalkortasuna handiagoa da bertako populazioarena baino). Horrez gainera, immigrazioak hiriaren bilakaera demografikoan, gaztetz/zahartze demografikoan eta populazioaren hazkundean izan dezakeen eragin handiagoa edo txikiagoa eragina immigrazio horren osaeraren arabera izango da (populazio gaztea izan ohi da), eta, halaber, hiriko migrazio-fluxuen intentsitatearen eta denboran duen iraupenaren arabera.

Bestalde, komenigarria da etorkinen egoera errazteko kanalak edo prozesuak sustatzea; esaterako, beharrezkoa da haien prestakuntza/esperientzia ziurtatzea, gaikuntza profesionalerako formula malguagoak garatuz.

Halaber, DSSren ikuspegitik, faktoreen dimentsio aniztasuna eta Administrazioaren maila desberdinetako eragileak ukitzen dituen gaia dela kontuan izanik (gizarte zerbitzuak, enplegua, etxebizitza, hezkuntza, osasuna, kultura...), ezinbestekoa da **erakundeen arteko lankidetzak**. Beraz, egoerari aurre egiteko eta, lehenik eta behin, **jaiotze tasaren igoera bultzatzeko**, saihestezina izango da familiei eta haurrei laguntzeko politikak eta zerbitzuak jartzea martxan. Alegia, beharrezkoak dira guraso izan nahi dutenentzat haurrak izateko "galga" diren faktoreak (etxebizitza bat izateko zailtasunak, gazteen langabezia, emantzipatzeko eta laneko bitzita benetan bateragarri egiteko zailtasunak) aldatzen lagunduko duten ekimenak; seme-alabak dituzten pertsonentzat atsegina izango den hiri bat bultzatzeko ekimenak (behar adina haurreskola arrazoizko prezioetan, haurtzaindegi sistema eraginkorra, familien aldeko politika fiskalak, haurrentzako

espazioak...). Eta, horrekin batera, ezin ahaztu lan harremanetan eragin zuzena duten eragileen (sindikatuak, enpresa elkarteak) eta bestelako eragile publiko eta pribatuen ezinbesteko “sentsibilizazioa” eta lankidetzak.

Horrekin batera, **gazteak hirian gelditzeko berariazko neurriak** hartu behar dira; bizitzako eta laneko proiektua hirian garatzen lagunduko dieten neurriak, haien itzaropen sozial eta profesionalei erantzunez, baita aisiako eta hezkuntzako aukerak gehiago garatzeari ere, eta, aldi berean, lanagatik, prestakuntzagatik eta abarregatik hiria utzi zuten pertsona “gazteei” erraztasunak eman behar zaizkie itzultzeko, alegia, “talentua” erakarri eta, maila profesional guztietan, populazioa lan merkatuan sar dadin bultzatu.

Oro har, badirudi beharrezkoa dela kalitatezko hezkuntza baten aldeko apustu handiagoa egitea, baita hezkuntza formalaren hezkuntza osagarri baten alde ere, espiritu kritikoa sortuko duen eta bizitzarako prestatuko duen hezkuntza baten alde. Aldi berean, ematen du osasungarriak ez diren ohiturak prebenitzeko neurriak indartu behar direla, edo haurren eta gazteen aisiako ohiturak aldatzearekin (gero eta birtualagoak) datozen arriskuak prebenitzekoak.

3. HELBURUA

IZAERA LAGUNKOIA 2030

Adinekoen eta laguntza behar duten pertsona guztien bizi kalitatea bermatzea, neurri koordinatuak eta bateratuak hartuz (hainbat motatako erakundeen aldetik), bizitza independentea eta duina eta zahartze aktiboa bultzatzeko, bakardadearen aurka borrokatzeko eta behar bezala eta denboran zehar mantenduz planifikatzeko beharrak (banakakoak nahiz kolektiboak) eta **egoera zaurgarrienean dauden taldeen laguntza** (bakarrik dauden adinekoak, desgaitasuna duten pertsonak...).

Justifikazioa

Esan bezala, duela zenbait urtetatik, zahartzen ari da Donostiako populazioa. Mendebaldeko gizarte guztien ezaugarria da hori, eta, datozen hamarkadan, areagotu egingo da. 65 urteko eta 65 urtetik gorako herritarrak hiriko populazioaren laurdena dira dagoeneko. Aurreikuspenen arabera, handituz joango da talde horren pisua, baita adintsuenena ere, bizi itxaropena geroz eta handiagoa baita. Fenomeno hori, bistan denez, onuragarria da. Donostiarrak luzaroagoan eta bizi kalitate handiagoarekin bizi ahal izatea abagune bat da, dudarik gabe. Alabaina, bilakaera demografiko horrekin batera, hainbat aldaketa ari dira gertatzen gizartean, familien tipologiari eta bizimoduari dagokionez. Ondorioz, **ezinbestekoa da populazioaren zahartzeari ikuspegi berritzaile batetik heltzea.**

Gizartearen nahiz norbanakoen zahartzeak **eragin nabarmena du zaintza zerbitzuen eskaeran, mendekotasunaren arretarako kostuen hazkunderan eta osasun, gizarte segurantza eta gizarte babesaren arloko eskarietan**, baina, aldi berean, eragina du **kirol, kultura, mugikortasun, irisgarritasun eta bizitza sozial eta komunitarioko partaidetzaren eskakizunetan** ere, alegia, pertsonen bizi kalitatean eragina duten ezaugarrietan. Etorkizuneko aurreikuspenak kontuan izanik, beharrezkoa da hausnarketa sakona egitea eta egungo ongizate eta arreta

ereduak eraldatzea, eredu horiek hobetzeko eta iraunkortasuna bermatzeko. COVID-19aren ondoriozko pandemiak are gehiago nabarmendu du, egungo laguntza eta osasun eredia estutasunean jarri baitu. Horretarako, nahitaezkoa izango da gai honetan inplikaturako eragile guztien laguntza, eta baliabide gehiago jarri beharko dira ikerketarako eta zaintzarako. Halaber, ez dira ahanzi behar egoitzen arloan martxan jarri beharreko ekintzak, aukera ugari zabaldu baitira, edo gertuko merkataritza, mugikortasuna, komunitate elkartasuna... mantentzeko/egokitze ekintzak...

Kontuan izan behar da **“adinekoen” taldea talde heterogeneoa** dela, eta, zentzu horretan, **“gainzahartze”** deituriko fenomeno (adinekoen artetik adinekoenak direnak). Gai zail bezain garrantzitsua da, adinekoak **“mendeko”** bihurtzen baitira (osasuna, gaitasun funtzionala, mentala...).

Adinekoak, hein handi batean, autonomoak eta independenteak dira, gizartean integratuta daude, eta hirian bizi, ibili eta kontsumitzen dute. Gizarteko aktibo baliotsua dira, nahiz eta beti ez diren behar adina baloratzen eta aprobetxatzen. Hala, ekarpen handia egin dezakeen taldea da, ezagutza eta bizi esperientzia aldetik nahiz beste hainbat ikuspegitatik (adibidez, boluntario lana). Baina, horiekin batera, talde horretan daude pertsona ahulak, mendekotasun egoeran daudenak, patologia kronifikatuak eta/edo gero eta larriagoak dituztenak; isolatuta, bakarrik eta pobrezian bizi direnak. Eta horri lehen aipaturiko gainzahartze fenomenoak gaineratu behar zaio.

Nabarmentzekoa da ezen, neurri batean, adinekoen bizi kalitatea eta **“zahartze aktibo eta osasuntsu”** delakoa gizarte eta hiri ingurune egoki bat eskura izateko aukeraren araberakoa dela. Horrek guztiak mendekotasuna eragiten duten gaitasun fisiko eta mentalen murrizketa atzeratzen lagun dezake, alegia, zahartzaroko ongizatea mantentzeko gaitasun funtzionala bultzatzen eta mantentzen. OMEk zahartze aktibo eta osasuntsuaren alde egindako proposamenen ildotik, *Donostia Lagunkoia Hiria Plana* proiektuaren bidez, komunitatean lan eginez eta helduen partaidetza sozialarekin, duela zenbait denbora hasi ziren zahartze aktiboa bultzatzeko ekintzak egiten, erakunde publiko eta pribatuekin eta, batez ere, adinekoekin elkarlanean, guztion onerako egiten dituzten ekarpenak ikusarazteko eta bizi-proiektu indibidual eta kolektiboak zentzuz garatu ahal izatea errazteko ekintzak. Azken batean, zahartze ona ziurtatzea eta adinekoen bizi-kalitatea luzatzea, belaunaldien arteko ikuspegiak gain. Hiriaren aurreko plan estrategikoetan ere ondoz ondo ageri ziren helburu horiek. Halaber, aipatu beharra dago ere Gipuzkoako Aldundiaren Adinberri zahartzearen inguruko berrikuntza proiektua.

Berriki bizi izan dugun osasun krisiak agerian ipini **du kolektibo horren zati handi baten zaurgarritasuna**. Era berean, bistan da **laguntza soziala garrantzitsua dela bizi kalitatea ziurtatuko bada**. Era horretan, laguntza sozialeko sareak osatzen dituzten egitura eta sare kolektiboak bideratu egin behar dira, komunitatea erresilienteagoa eta atsegina izan dadin.

4. HELBURUA

OREKA TURISTIKOA 2030

Turismo jasangarriko eredu bat garatzea, hirian finkatutako jarduera ekonomiko bat eta beharrezkoa den oreka uztartuz, donostiarrek eta hiria bisitatzen dutenek hiriaz era normalizatuan gozatu ahal izateko.

Justifikazioa

Turismoa hiriaren jarduera nagusienetako bat izan da historikoki, eta jarraitzen du izaten. Hiria ezaugarrietako bat da aspaldidanik, eta **oparotasun iturri** garrantzitsua. Turismoari esker, milaka lanpostu sortzen dira, zuzenean nahiz zeharka, eta, halaber, beste sektore ekonomiko batzuk dinamizatzen ditu. Neurri handi batean, **hiriaren natur baliabideetan eta hirigintza eta kultur arloko baliabideetan eta eskaintzen dituen zerbitzu eta instalazioen kalitatean** oinarritzen da hiriak nazioartean duen erakargarritasuna. Horrez guztiaz gain, pixkanaka **MICE helmuga** gisa sendotzen ari dela ere aipatu behar da (biltzarrak eta batzarrak hirian egin daitezzen lortzeko gaitasunagatik), baita (...). Alderdi horiei **itsasoari lotutako jarduerak** –adibidez, **surfa**– garatzeko aukera gehitu behar zaie, bai jarduera turistikoaren ikuspuntutik, bai sektoreko jarduera ekonomikoaren ikuspuntutik. Horrez gainera, Donostiak tradizioz izan duen erakargarritasuna izaten jarraitzen du hurbileko metropolialdeko herritarrentzat.

E2020DSS Estrategiaren jatorrizko dokumentuan, 2016ko Europako Kultur Hiriburuaren hasierako programan bezala, **turismo jasangarriko proiektu** bat lantzeko beharra jasotzen zen. Programa horren arabera, turismo jasangarria eta, aldi berean, **“inklusiboa”** behar da, hiriaren irisgarritasun unibertsala hobetuko duena eta pertsona guztien aisiarako eskubidea bermatuko duena.

Hiriak azken urteetan izan duen garapen turistiko nabarmenaren lekuko dira hotel berriak egiteko eta merkataritzako eta ostalaritzako jarduerak martxan jartzeko egin diren inbertsioak. Baina, horrekin batera, **ondorio negatiboak** ere ekarri ditu turismoak, **donostiarren bizi kalitatean eragina dutenak eta jarduera turistikoari berari buruzko zalantzak sortzen dituztenak**. Hala, hainbat arrisku hautematen dira: gentrifikazio prozesuak zenbait eremutan, nortasuna galtzea, eskaintza hutsaltzea, prezioak igotzea, etxebizitza turistikoaren eta horiek eskaintzen dituzten plataformen eragina, kalitatea galtzea eta kontrolik eza/inflazioa. Ildo horretatik,

2030eko Diagnostiko Estrategikoan jasotzen denez, *“jarduera turistikoaren hazkunde progresiboa kontuan izanik, beharrezkoa da jarduera hori bateragarri egitea turismo eredu jasangarri batekin, turismoak bizikidetzat egokia izateko hiritarrek nahiz natur eta hiri ingurunearekin eta hiriaren bizi kalitateari eta nortasun propioari eusteko”*.

Hona hemen zer dagoen jasota 2017-2021erako VISIT-BIZI Donostiako Turismo Planean: “Benetako hiria, biztaleentzako bizi-kalitatea duena, bisitariarentzat ere erakargarria izango da”, hain zuzen, “turismo berri jasangarriagoa, orekatuagoa, benetakoagoa eta kalitate handiagokoa sortzea ahalbidetuko diguten bideak ezartzeko xedez”.

Hurrengo hamarkadan bideratuko den estrategiaren abiapuntu gisa, turismoaren egoerari buruzko diagnostiko komun bat egin behar da, eta, aldi berean, hausnarketa bat egin behar da turismoak eragindako sektoreetan proposatutako aldaketek hiriaren funtzionamenduan duten edo izan dezaketen eraginari eta horiek konpontzeko moduari buruz. Izan ere, eskaintzaren kalitateak behera egiteak edo uniformizatzeak (gastronomia, ostalaritza, merkataritza...) eragin zuzena izan dezake eskaeran eta orain arteko hiri ereduan.

COVID-19aren ondoriozko pandemiak mundu osoko turismoan izan duen eragina nabaritu da Donostian ere. **Neurriak hartzea** premiazkoa da (ikuspegi konbinatuarekin; hots, epe laburrari begira, baina baita epe ertainari eta luzeari begira ere), **krisi hau eta horren inpaktua kudeatu eta arintzeko**. **Sektorea susper dadin lagundu** behar da, **egokitzeko eta aurre egiteko gaitasuna**, segurtasuna, eta bisitari izan daitezkeenentzat erakargarria dena hobetzeko mekanismoak baliatu. Aldi berean, **hiria, bertako aktiboak eta herritarrak babestu** egin behar dira.

Horregatik guztiagatik, behar-beharrezkoa da hausnarketa partekatu bat egitea **–guztion onarpena izango duena–, turismo jasangarri eta erresiliente baten eredu bat sortzeko**. Eredu horren bidez, **turismoarekin lotura duten eragileen interesak uztartu** beharko lirateke. Halaber, norako turistikoaren ikuspegi geografikoa zabaldu beharko litzateke (hiri barrukoa nahiz inguruko lurraldeekin lotua), eta sektorearen posizionamendua, garapena eta jarraipena bultzatu, hiritarren ongizatea bermatuko duen kalitatezko eredu batean oinarrituta.

Hiriaren “helmugaren kudeaketa” eta hiriaren kanpoko sustapena eta proiektzioa **departamentuez gaindiko ikuspegi** batetik indartu beharko litzateke, eta beharrezkoa izango da jarduerak ezinbestean arautzea, araudietan malgutasun apur bat izanik, aldaketetara doitu ahal izateko eta digitalizaziora egokitzeko, elementu garrantzitsua baita hirien internazionalizazioan eta erakundeen arteko koordinazioan. Hori guztia, aipatutako turismo jasangarriaren ereduaren parametroen barruan kokatuta.

5. HELBURUA

OREKA EKONOMIKOA 2030

Industria jarduera aurreratuko lurralde batean kokatuta dagoen eta hirugarren sektorean oinarritzen den hiri baten **garapen ekonomiko orekatua** eta dibertsifikatua indartzea, eta, horretarako hauek sustatzea: enplegua, zerbitzu aurreratueta eta industrian oinarritzen diren jarduerak, eta besteak beste nanozientzietan, biozientzietan, osasunean edo neurozientzietan gora doazen ezagutza esparruak, Donostian dauden gaitasun handietan oinarritzen direnak.

Justifikazioa

Tokian tokiko ekonomia bestela baino sendoagoa izan dadin, jarduera ekonomikoak malgutasun maila jakin bat duten jarduera alorrak izan behar ditu oinarri, sektore aldatzeko edo kanpoan gertatzen denak neurri handian eragiten dien sektoreen mendean egon gabe, ez hein handiegian behintzat. Hartara, tokian tokiko ekonomiak **oreka** egokia bilatu behar du, batetik, tokiko oinarri jakin batetik abiatzen diren eta **proiektzio zein balio erantsi handiko jardueren** eta, bestetik, **lurraldeak era orekatuan funtzionatzeko ezinbestekoak diren jardueren artean.**

Zerbitzu aurreratuak sustatuz eta bultzatuz, balio gehigarri handia duen eta hazten ari den sektore baten alde egiten da; izan ere, zerbitzu aurreratuaren sektorea berrikuntza, ezagutza eta espezializazioa ezaugarri dituen sektore bat da, eta, horren barruan, **“ezagutza intentsiboko sektore”** edo KIBS *Knowledge Intensive Business Services* delakoak daude. Are gehiago, ikuspegi estrategikotik eta lehiakortasunaren ikuspegitik, sektore hori bultzatzea funtsezkoa da lurralde baten ekonomiarako, sare produktibo eta ekonomikoan jokatzen duen paperagatik. Hala, jarduera horrekin, enpresa bezeroen produktibitatea eta lehiakortasuna bultzatzen du, eta, aldi berean, transferentzia teknologikoa, berrikuntza eta optimizazio produktiboa indartzen.

Alde horretatik, enpresentzat, hirientzat eta gizartearentzat oso garrantzitsuak izango diren **eraldaketa teknologiko eta digitalak** (4.0 industria, 5.0 gizartea) gertatuko diren hamarkada baten aurrean dago hiria. Abiapuntu gisa, Donostiak eta Gipuzkoako lurraldeak jadanik badute oinarri bat eraldaketa horri aurre egiteko. Hala, aipatzekoa da, besteak beste, **teknologia esponentzial edo bideratzaile** deiturikoek duten presentzia (Gauzen Internet edo IoT, adimen artifiziala, zibersegurtasuna): hainbat enpresak, zentro teknologikok, unibertsitatek eta, besteak beste, Gaia Klusterrak sustatzen dituzte. Konfinamenduko eta isolamendu sozialeko fasean sartzera behartu gaituzten osasun inguruabar bereziek, halaber, digitalizazioan murgiltzera eraman gaituzte: telelana, e-prestakuntza, sozializazio birtuala, merkataritza elektronikoa, e-kultura, e-aisialdia, *big data*, e-jarraipena/kontrola... Digitalizazioaren ahalmenaren eta gaitasun sozialen erakusgarri intentsiboa eta trinkoa izan da hori, argi-itzal eta guzti.

Bestalde, **hiriko berrikuntza sistemaren gaitasunak** areagotzeko apustu estrategikoa egin dute bai hiriak, bai erakundeek, baita zientzia eta teknologia arloko eragileek ere, eta horrek aukera ematen du **bioteknologiekin eta osasunarekin loturiko alorrek** sakontzeko, goraldi betean daudenak. Hala, sare publiko eta pribatu bat ehunduz joan da lehen mailako ezagutza alorretan, eta, horrekin loturik, **“Silver economy”** delakoan sakontzea izan daiteke aukeretako bat. Bestalde, **alor soziosanitarioan**, hainbat jarduera mota eraman daitezke aurrera, **laguntza teknologietatik** hasi, eta **“zainketen ekonomia”** izenekoekin lotutako jardueretaraino. Ez alferrik, inflexio puntuan dago orain, eta sakon hausnartzeko beharra dago.

Nanozientziei dagokienez, zenbait eragile garrantzitsu trakzio lana egiten ari dira (besteak beste, Donostia International Physics Center, oinarritzko ikerketara bideratua, eta CIC Nanogune, Graphenea-ren gisako proiektu aurreratuak dituen). Hala, proiektu garrantzitsuak egin dira hirian, eta proiektu handiko alorra da.

Balioa hartzen du ere **dibulgazio zientifikoak** erronka zientifiko eta teknologikoen inguruan beren iritzia izateko gai diren herritarrak sortzeko tresna moduan, pentsamendu kritikoa duen gizarte bat eraikiz, *“Passion for knowledge”*.

Halaber, aipatu behar da Donostiaren nahiz Gipuzkoako lurraldearen enpresa eredu eta kulturaren idiosinkrasia bereziak **hainbat aukera** ematen dituela **lankidetzan** eta konfiantza edo errespetuaren gisako balioetan **oinarrituriko ereduak** bultzatzeko. Adibidez, horixe da, itxura batean behintzat, ADEGIk sustaturiko “Fabrika” proiektuaren asmoa, “enpresa kultura berri bat” garatzea baitu helburu. Gipuzkoako tradizio eta ingurune kooperatiboaren bitartez, aurrerapausoak eman daitezke lankidetzan sinbiotikoan. Alde horretatik, Donostiak nazioarteko ikusgarritasuna eskain dezake, lurralde osoarekin lotura iraunkor eta sinergikoa mantenduz. Halaber, horrekin loturik, gizarte ekintzaitzaren arloko esperientziak ere landu daitezke; besteak beste, **“ekonomia partekatuen”** arloko jarduerak.

Egokia dirudi ere aipatzea erantzukizun sozial eta filantropia korporatiboek duten lekua, balio partekatua nabarmenduz: enpresaren lehiakortasuna areagotzen duten

politikak eta praktikak, aldi berean eragina duen komunitateetako baldintza ekonomikoak eta sozialak hobetzen dituztenak.

Klima aldaketaren aurrean hartu beharreko neurrien artean, **mugikortasun ereduaren eraldaketa** aipatu behar da. Hala, eredu eraginkorragoen eta ez-kutsatzaileen alde egin behar da. Alde horretatik, dagoeneko aipatzen da **elektrifikazioaren alde** egitearen beharra, hirian nahiz Gipuzkoako gainerako lurraldean kokatutako enpresa eta zentro teknologikoen eskutik (horien artean, mugikortasun elektrikoan aritzen den Mubil zentroa, Gipuzkoako Foru Aldundiak bultzatua eta Donostiako Udalaren partaidetzarekin). Esan bezala, **energiaren sorkuntza eta kontsumo ereduaren eraldaketak** aukera ematen du hainbat jarduera martxan jartzeko (energia birgaikuntzara bideraturikoak adibidez), eta, horrez gainera, bidea errazten die **ekonomia zirkularrarekin** loturiko jardueri. Hain zuzen, ekonomia zirkularra merkatuko nitxo zabala da, ekonomia solidarioarekin loturak dituena. Horren guztiaren testuingurua teknologiaren eta berrikuntzaren arteko konbinazio aproposa da, konbinazio horrek lagungarri izan behar baitu baliabideak era iraunkor batean erabiltzeko. Izan ere, ingurumen helburuak, ekonomia zein enpresen helburuak, eta jarduera ekonomikoa eta enplegua sortzea bateratu behar dira, **ekonomia urdin** deritzona garatuz (alegia, errentagarritasun ekonomikoaren elementua **ekonomia berdean** txertatuz).

Azken hamarkadetan gertatu diren aldaketen ondorioz, hainbat faktore teknologiko, sozial, kultural eta abarrekin batera, lanaren mundua eraldatzen ari da. Horrek erronkak eta aukerak jartzen ditu mahai gainean, hiriaren testuinguruan. Esate baterako, **enplegu aukera eta lanpostu berriak** sor daitezke, aurrerapen teknologikoekin eta aipatu diren jarduera alorren (adimen artifiziala, digitalizazioa, automatizazioa, bio eta nanoteknologiak...) garapenarekin zuzeneko lotura dutenak. Orobat, baliteke neurriak hartu behar izatea gero eta handiagoa den arrakala teknologikoaren arriskua arintzeko, baita lan merkatuak eskatzen dituen gaitasunekin bat ez etortzeko arriskua ere. Kualifikazio, espezializazio eta gaitasun zehatzak behar dituen enpleguaren aldean, ordainsari baxuak dakartzan enpleguak berean jarraitzen du, irregularra eta prekarioa sarritan. Aldi berean, berdin-berdin erreparatu behar zaie, batetik, **lan modalitate** malguagoi, aurrerapen teknologikoekin eta digitalizazioarekin erlazio estua baitute; eta, bestetik, oraingoz minoritarioagoak diren ereduak, **printzipio kolaboratiboak** (*coworking*, adibidez) edo zerbitzuen e-plataformak (mikrolaneko plataforma globalak) oinarritzat dituztenei. Nolanahi ere, badira ahantzi ezin diren gai giltzarriak: **soldata arrakala, enpleguaren prekarizazioa**, langile pobreak... Eta, era berean, **biztanleria aktiboa zahartzea, langabezia, gazteen langabezia, eta epe luzeko langabezia**.

Hiri gisa, sortzen diren aukerak baliatu egin behar dira, Donostiako gazteen eta biztanleria aktiboaren ahalmenei eta haien eskaerei erantzuten dien lan ekosistema bat garatze aldera. Zentzu horretan, prestakuntza da gehien eskatzen diren **lan profilak egokitzeko** ildo nagusietako bat; esate baterako, **STEAM** (zientzia, teknologia, ingeniari, matematika, eta arte+diseinua) gisako ikasketak bultzatzea. Hori guztia **bizitzan zehar ikasteko prozesuekin** konbinatu beharko

litzateke, gaitasunak eskuratu eta hobetu ahal izateko, eta lanbidean birziklatu ahal izateko.

6. HELBURUA

OREKA KOMERTZIALA 2030

Hirian finkatuta dagoen eta hiriko bizi kalitateari eta oparotasun ekonomikoari laguntzen dion **merkataritza berezi eta hurbila** indartzea.

Justifikazioa

Merkataritza sakonki ari da eraldatzen, mundu mailan nahiz tokiko mailan, eta horrek bereziki eragiten dio –negatiboki– **merkataritza tradizionalari**, zeina **gainbehera nabarian** baitago, COVID-19ak eragindako krisia eta konfinamendu zein urruntze sozialeko neurriak hasi aurretik ere bai. Horiek egoera larriagotu dute, eta tokiko saltoki ugari muturreraino ere heldu dira.

Azken hamarkadan, joera eta aldaketa nabarmenak sendotzen joan dira. Hainbat faktore ari dira eragiten, oro har, merkataritzan eta, bereziki, merkataritza tradizionalan: batetik, **globalizazioa eta teknologia berriak** (Internet bidezko erosketak, txikizkako merkataritzara bideratutako multinazionalen arriskua, merkataritza tipologietan gertatzen ari diren aldaketak eta inbertsio presio handiagoa lokalen eskaerak gora egitearen eraginez...), eta, bestetik, **krisi ekonomikoaren ondorioak**. Hala, txikizkako merkataritza atzerakada etengabean dago murgilduta (negozioak itxi egiten dira errentagarritasun eskasagatik, belaunaldi aldaketarik eza...). Ikusteko dago bajen nolako balantzea utziko duten **koronabirusaren ondoriozko krisiaren** eraginek, hurrengo hilabeteetan.

Azken urteotako joerekin jarraituta, nolabaiteko **berezitasun galera** ari da gertatzen **merkataritzan**, neurri batean, merkataritza kate handiekin lotutako saltokiak ari baitira zabaltzen. Inbertsio gaitasun handiagoa izanik, era horretako saltokiek lurraldea “kolonizatzen” dute. Ondorioz, merkataritza sarea uniformizatu egiten da eremu batzuetan (adibidez, erdigunean), eta horrek nabarmen murrizten du hiriko beste auzo batzuetako merkataritza eskaintzaren kalitatea.

Horri guztiari **Interneten lehiakortasunak** dakartzan faktoreak gehitu behar zaizkio. Zentzu horretan, osasun krisiak eta konfinamendu neurriek eragin dute onlineko erosketek oso jauzi azkarra egitea gorantz. Azken urteotan, bide elektronikoz egiten ziren erosketen jarduera areagotzen ari zen, eta, krisi garaian, are gehiago handitu

da, baita erosle kopurua ere. Oraindik ez dakigu erosteko moduan gertatutako erabateko aldaketa horrek intentsitatea galduko ote duen edo epe laburrean handitzen jarraituko duen. Dena den, merkataritza ereduaren gertatzen ari den eraldaketa atzeraezina da, ez bairik gabe.

Beraz, ezinbesteko bihurtzen da gaur egungo aldaketa prozesuak kontuan izango dituen **zeharkako estrategia zabal bat martxan jartzea, hiriko berezitasunei balioa emango diena** "klon" ereduaren aurrean. Prozesu zaila da, hedapen fenomeno globalen aurrean baikaude, baina hiria erakargarria izatea nahi badugu bere berezitasunari eutsi behar diogu, eta, halaber, gertuko produktuen kontsumoa bultzatu. Hortaz, estrategia horretan, **saltokiei oro har lagundu eta merkataritza suspertzeko neurriak** jaso behar dira, COVID-19aren inpaktua arintzeko eta, batez ere, **merkataritza berezi eta hurbilekoari eusteko** ekintzak jaso behar dira, funtsezkoa baita hiriaren etorkizunerako: merkataritza eredu berezia, jasangarria, irisgarria eta hirian eta bere auzoetan txertatua.

Sektoreak **ziurgabetasunei erantzun eta haietara egokitzeko beharra** azpimarratu behar da; esate baterako, saltoki txikien **digitalizazioari** (ekimenetako bat tokiko *market placea* da, horrelako enpresek eraldaketa digitalerantz aurrera egiteko irtenbide moduan) eta bide orotako jardunari dagokienez. Azken finean, tokiko saltokiei laguntzeko planean sektorearen lehiakortasuna landu behar da, ikuspegi estrategiko batekin; orobat, teknologia berrien erronkak aintzakotzat hartu behar dira, baita propio enpresei dagozkienak ere; eta, bestalde, erosketen esperientzia bereizteko elementuei balioa eman behar zaie, bezeroak fidelizatzeko sistemei... Ez da ahaztu behar Donostiako kontsumitzaileak tokiko eta auzoko merkataritza mantentzean duen zereginaren inguruko kontzientziarioa, ezta merkataritza horrek gure kaleen eta auzoen bizitzan duen garrantzi estrategikoaren ingurukoa ere.

7. HELBURUA

HIRI JASANGARRIA 2030

Garapen Iraunkorrerako Helburuak sustatzea **hiria eraldatzeko** esparru gisa, eta **arreta pertsonen artean** jartzen jarraitzea, tokiko 2030 Agenda eta horren barneko konpromisoak lurraldeko eragileekin eraikita.

Justifikazioa

Nazio Batuen Erakundearen Batzarrak Garapen Iraunkorrerako Helburuak (GIH) onartu zituen 2015eko irailean. Horiek guztiek, batera, 2030 Agenda osatzen dute. Bestalde, agenda horren oinarria Milurteko Garapen Helburuak dira, eta horren ikuspegia asmo handiagokoa eta integralagoa da. Are, ekonomia, politika, gizarte eta ingurumeneko helburu gehigarriak daude haren baitan, eta, aldi berean, giza garapen iraunkorreko lehentasunei eusten die, pobrezia desagerrarazteari, osasuna hobetzeari, hezkuntzari, genero berdintasunari, edo elikadura segurtasunari dagokienez. Helburu horiek pertsonak ipintzen dituzte estrategiaren erdigunean, “inor atzean ez uzteko” mezuarekin.

2030 Agendaren barnean, Garapen Iraunkorrerako 17 Helburu daude, 169 xederekin gizarte, ekonomia eta ingurumenaren alorretan. Horien artean, 11. GIHa nabarmentzekoa da: “Hiri eta komunitate iraunkorrak”. Hiri seguru, inklusibo eta erresilienteak sustatzen ditu. GIHen 2030 Agendarekiko konpromisoa 193 herrialdek sinatu dute, zeinek beren politiken eta legeriaren bitartez berretsi behar baitute. Nahiz eta GIHak betetzea ez den juridikoki nahitaezkoa, sinatu duten herrialdeek hitzeman dute esparru nazionalak finkatuko dituztela horiek ezartzeko, eta GIHak administrazioetan bideratu daitezen bultzatzeko. GIHekiko konpromisoaren barnean, erakunde, eragile sozial eta pertsona guztiak daude, konpromisoaren irismena eta bere egiten dituzten xedek finkatu behar baitituzte.

Donostiaren ikuspegitik, **GIHak** mundu mailako **adostasunaren baliozko erreferentzia dira, 2030. urteari begira hiriak duen ikuspegi estrategikoaren eta estrategiako neurriak bideratzen dituzten helburuen esparru moduan**. Hots, GIHek hiriaren eraldaketarekin bat egiten dute, eta, aldi berean, **eraldaketa horretarako erreferentzia** esparru aproposa dira: zeharkako jarduera ildo bat, eta konpromiso erkidea, gure lurraldeaz haraindi doan garrantzia izanik. Izan ere,

mundua dute xede, eta xedeen aurrerabidea neurtu egin daitekeenez (hainbat adierazleren bidez), lorpenak koka daitezke nazioartean onartuta dauden helburu batzuen testuinguruan. Gainera, helburu horiek Bultzatu 2050 Euskadiko Hiri Agendaren zein GIHen 2030 Euskal Agendaren erreferentzia esparrua dira, eta horiekin lotuta daude, baita estatuko eta Europako agendekin eta Nazio Batuen 2030 Agendarekin ere. Hiriek zeregin giltzarria dute helburuak erdiesteko, 11. GIHarekin adierazi den bezala. Zer esanik ez, GIHen Donostiako 2030 Agenda eta hiriko Estrategia estu lotuta daude, hura prestatzeko prozesuan eta hiriaren erronkak zein lehentasunak zehaztean helburuak mahai gainean egon baitira. Gainera, xedeek ere zerikusi handia dute Estrategiako neurri eta ekintzen bilakaerarekin.

Hiriko 2030 Agenda partekatu eta adosten da hiriko eta, hedaduraz, lurraldeko eragileekin; horren barnean, nor bere konpromisoak eta konpromiso erkideak bere gain hartzen ditu. Hartara, **E2030DSS plan estrategikoa, GIHak eta hiriko 2030 Agenda eraikitzeke lana lerrokatzeke** prozesua eginez, Estrategiaren ildo bideratu behar duen alde ugari gobernantza sistema hein handiagoan sendotuko da. Bestalde, aldi berean bultzatuta, denborazko eskemek bat eginez, tresna gehigarriak lortuko dira ekintza eta proiektuak garatzeko eta horiek monitorizatzeko. Azken finean, hiriko Estrategia ongi burutzea da jomuga.

8. HELBURUA

HIRI BIZIA 2030

Hiriko bizitzaren kalitatea eta etengabeko hobekuntza bermatzea eta, hiriaren **berezko izaeratik** eta gastronomian, kulturean, jakintzan... aitortuta duen iruditik abiatuta, **nazioarteko proiektiorako** estrategia bat diseinatzea, hiriaren gaitasunetan ez ezik, lurraldearen sustraian ere oinarrituko dena.

Justifikazioa

2030DSS Diagnostiko Estrategikoak adierazi bezala, *“hiri baten bizi kalitateari heltzea konplexua da, gutxienez; izan ere, dimentsio anitzeko kontzeptu bat da, eta bertan elkarrekin lotuta ageri dira hiriaren, ingurumenaren, gizartearen, ekonomiaren eta mugikortasunaren dimentsioak, herritarren pertzepzioarekin lotutako alderdiak eta gobernantza”*.

Estrategia Bulegoa hiriko eragileen ordezkariak zabal batekin egiten ari den gogoeta prozesuak **dimentsio** hauek identifikatu ditu **hiriko bizi kalitatean**: oinarrizko premiak, premia ekonomikoak, osasuna, segurtasuna, mugikortasuna eta irisgarritasuna, komunitatea, ingurune naturala eta ingurumena, eraikitako ingurunea, kultura, bizimodua, identitatea, gobernantza eta ezaugarri pertsonalak.

Oinarrizko premiak asetzeko aukera estalita badago (ura, elikadura, etxebizitza, osasuna, energia...), eta horiek ziurtatu ahal izateko baliabide ekonomikoak badaude (enplegu ona, gure bizitza mailari eusteko behar besteko soldata...), habitatari berari buruzko alderdiek, kulturaren, hezkuntzaren edo gizartearen inguruko alderdiek (adibidez, komunitate edo gizarte talde bateko kide izatea, aisialdia, kultura...) eta ingurune fisikoarekin lotutako alderdiek baldintzatzen dute hiriaren bizi kalitatea. Hain zuzen ere, hiri eremu horrek osatutako sistemari bizi eta ahalbidetzen dira herritarren ongizaterako beharrezko diren jarduerak eta hiriaren **berezitasuna** elikatzen duten interrelazioen multzoa. **Alderdi ukigarri eta ukiezin horien konbinazio orekatuak markatuko du bizi kalitatea handiagoa edo txikiagoa** den eta hiriko biztanle, langile eta bisitarien pertzepzioa nolakoa den.

Donostiako bizi kalitatearen estandarrak mantentzeko eta hobetzeko, **ezinbestekoa da lurralde orekarako estrategia zaindua izatea eta hirigintzako eta paisaiako kalitatea babestea**, eta horrekin batera ekintza lerro berritzaileak ezartzea, aurrez adierazi bezala arazo handienak ekartzen dituzten erronkei eta auziei aurre egiteko (adibidez, etxebizitza eskuratzeko aukera eta zuzkidura orekak), beste batzuk alde batera utzi gabe: kasurako, irisgarritasun unibertsala, espazio publikoaren hobekuntza, zerbitzuak, segurtasuna... Ildo beretik, Smart estrategia, aurrerapen teknologikoak eta jasangarritasunaren inguruko eskakizun berriak herritarren zerbitzura jarri behar dira, eta hurbiltasuneko kultura indartzen lagundu behar dute; hau da, komunitatea sortzen. *Hiri Antolamenduko Plan Orokor* berria edo *Etxebizitza Estrategia* garatu beharreko tresnetako batzuk dira.

Abiaburu ona duenez, Donostiak **aukera du bere erakargarri turistiko eta gastronomikotik harago doan marka bat eraikitzeko**, eta abagune horretan, **hiriaren eta ingurumenaren arloko bizi kalitatea elementu garrantzitsuak** dira **nazioarteko proiektio hori egituratzeko**. Adierazi behar da marka horrek bere ardatz edo balioen artean hartu behar dituela **hiriaren nortasuna** bera, hiriaren gaitasun nabarmenak agerian uzten dituzten beste alderdi batzuek gain: esaterako, **kultura, gastronomia, kirola, jasangarritasunaren aldeko apustua, gizarte solidario baten balioak edo jakintzaren gizartea**. Eragile guztien artean landutako eta adostutako irudi horrek hiriaren ibilbidearen eta lorpenen garrantzia nabarmendu behar du.

Azpimarratu daiteke **lurralde osoarekin partekatutako marka baterantz lerratzen** bagara (euskal kulturaren eta euskararen erreferentzia, industria garapen aurreratua...) beste balio batzuk ere har daitezkeela barnean, eta marka edo eredu "gipuzkoar/donostiar" sozial, kooperatibo... indartsu baten proiektioa susta daitezkeela: azken finean, gauzak egiteko berezko modu bat.

9. HELBURUA

HIRI IREKIA 2030

Hiriaren posizionamendua indartzea, maila anitzeko lankidetzara publiko eta pribatuen oinarritutako **lidergo partekatua** eraikiz, eta kanpoan proiektzioa izateko bultzada ematea.

Justifikazioa

Gipuzkoako **hiriburu gisa**, Donostiak aktibo garrantzitsuak ditu zuzkidurari, kulturari, antolamenduari eta erakundeei dagokienez, eta horiek oinarritzen dute hiriaren garapena eta taxutzen dute haren irudia, barnean nahiz kanpoan. Administrazioaren maila guztietan **lidergo partekatua sustatzen** bada, balioa emango zaio Gipuzkoa osoko gizartearen eta lurraldearen kapitalari, aurrera egiteko ahalmena esponentzialki handitzen duen harreman sinbiotiko batean. Horren erakusgarri apartak dira proiektu partekatuak; adibidez, Tabakalera, kulturaren esparruan, edo elektromugikortasunaren poloa Gipuzkoa Mubilekin, besteak beste.

Zentzu horretan, ezinbestekoa da jadanik martxan dauden erakunde arteko lankidetzara dinamiketan sakontzea; izan ere, elementu eta balio komun batzuk izateaz gain (esaterako, kultura, euskara, ondarea), badituzte elkarrekiko eta elkarren mendeko erronkak eta aukera eta ekintza eremuak ere. Hala, lurraldeari dagokionez lidergo estrategia bateratua zehaztu behar da, eta bi norabidetan funtzionatu behar du (lurraldetik hiriari dagokionez, eta hiritik lurraldeari dagokionez).

2010eko Plan Estrategikoan jadanik, aditzera eman zen komenigarria dela **Donostialdeako hiri komunitatea** sustatzea. Oraindik ere beharrezko ikusten da espazio metropolitarrari bultzada ematea, tokiz gaindiko eta erakunde arteko lankidetzara prozesuen bitartez garapen orekatuago bati bide emateko eta tokiz gaindiko erronka zehatzak hobeto kudeatzeko. Halako erronkak dira, adibidez, mugikortasunarekin, ekipamendu eta azpiegituren zuzkidurarekin, etxebizitzaren arazoarekin, gizarte arazoekin eta Pasaialdearen moduko aukera espazioekin lotutakoak. E2020 Estrategiak eta horren eguneratzeak erronka horiek berresten dituzte; ez alferrik, hiriarentzako eta metropoli multzoarentzako aukeren berri ematen dute.

Era berean, **Euskal Hiria (Hirien Euskal Sistema)** osatzen duten beste hiriekin elkarlanean aritzeak zabaltzen dituen abaguneei buruz hausnartu behar da. Mugaz haraindiko ikuspegiak.

10. HELBURUA

LIDERGOA INGURUMENEAN 2030

Impulsar una **ciudad resiliente, preparada frente los desafíos sociales, sanitarios, económicos y medioambientales, globales y locales**, que implemente la Estrategia Klima-2050 y las de Adaptación y Mitigación, desarrollando una transformación sostenible de los modelos de movilidad y de gestión de los recursos, avanzando hacia un metabolismo urbano circular y que se convierta en un referente internacional en el ámbito de la sostenibilidad medioambiental y la lucha, y adaptación, frente al cambio climático.

Justifikazioa

Donostiak, bere ezaugarri orografiko eta geografiko bereziak direla eta (kostako hiria, ia-ia itsas mailan kokatutako erdigunea, Urumea ibaia eta haren inguruan uholde arriskua duten eremuak...), argi eta garbi erakusten du zer efektu jadanik nabarmen eragin dituen klima aldaketak gure lurraldean, eta zer ahulezia dituen hiriak berez, ekaitz biziago eta ugariagoei, uholde euriei, itsas mailaren igoerari, bero boladei eta abarrei aurre egiteko.

Hiriak hainbat urtez egin du lan jasangarritasunaren alde eta klima aldaketaren aurka, eta ibilbide hori eginik, *Klima 2050 Estrategiaz* eta *Ekintza Planaz* hornitu da, aipatutako **klima aldaketari aurre egiteko konpromiso** gisa. Halaber, osasun larrialdia bete-betean zegoela, Udalak hiriko Larrialdi Klimatikoaren Deklarazioa onartu zuen.

Europako hirien konpromisoak hiru alorretan zentratzen dira: **arintzea, egokitzea eta energia segurua, jasangarria eta eskuragarria**. Borroka horretan lehiatzeko konpromisoa hartu duten hirien taldeko kide denez –Parisko Itunarekin, Europar Batasunak alor horretan finkatu dituen helburuekin eta Alkateen Itunaren edo Estaturen eta Eskualdeen Klimaren Aldeko Aliantzaren ondoriozko konpromisoekin bat etorritz–, Donostiak aukera bikaina du ingurumenari dagokionez buruan

jarduteko eta estatuan eta European erreferente bihurtzeko, lurralde honen iraunkortasunerako berebiziko garrantzia duten oinarri horietan.

Bestalde, adierazi behar da, batetik, **berotegi efektuko gasen emisio prozesuekin lotutako neurrietara** bideratu dela *Klima 2050 Estrategia*, arestian aipatu diren akordioei eta konpromisoei jarraituz, eta bestetik, gizartea eta kultura aldatzearekin –azken batean, herritarren bizimodua aldatzearekin– zerikusia duten neurriei ere erreparatzen zaiela, hori ere beharrezkoa denez. Ildo horretan, berotze globalaren eta haren ondorioen aurkako borroka zeharkako politika publikoen multzo zabalago batean txertatu behar da, helburuak berotegi efektuko gasak murrizteaz harago joan daitezen, **hiriaren beraren bizi kalitatean eragina duten ingurumen, hiri eta gizarte arazo** guztiei aurre egiteko: airearen kalitatea, zarata, istripu tasa, biztanleek jarduera fisikorik ez egitea, zenbait gizatalderen autonomia murriztea, espazio publikoan bizikidetzaz aztoratzea, ekitate falta, naturatik urruntzea, biodibertsitatea murriztea, lurra artifisializatzea eta lur emankorrak galtzea, eta beste hainbat, Klima 2050 Estrategian bertan jaso bezala eta *Garapen Jasangarriko Helburuei* eta *Hiriko Agendari* buruz jadanik esandakoarekin ere bat etorritik.

Klima aldaketa arintzeko ekintzak *Klima 2050 Estrategiaren* Ekintza Planean zehaztu dira. Emisioak murrizteko garatu diren lan ildoen artean, **mugikortasunaren alorra** nabarmendu daiteke, ia-ia emisioen % 60 garraio motordunetik baitator. Ezinbestekoa da **egungo mugikortasun eredia eraldatzea, garraio publikoaren aldeko apustua** eginez, **hiriko eta hiriarteko garraio pribatua murriztuz eta garraioan energia alternatiboak edo deskarbonizatuak indartuz** (mugikortasun elektrikoa, hibridoa, eta abar). Gainera, hirigunean **joan-etorriak oinez edo motorrik gabeko mugikortasun formak erabiliz** egitea sustatu behar da (hiriaren eskalak horretarako aukera ematen du). Beste lan ildo bat bizitegien alorrean zentratzen da, etxebizitzaren birgaitze energetikoan. Hiri prozesu horretan murgilduta dago, baina datozen urteetan jarduera handitu beharko du eta hiri osoan ezarri beharko da, baita erosteko ahalmen txikiagoa duten eremuetan ere. Ekintza multzo hori bat dator legeriaren ondoriozko helburuekin eta betebeharrekin (*Euskal Autonomia Erkidegoko Jasangarritasun Energetikoari buruzko Legea* eta *Klima Aldaketaren eta Trantsizio Energetikoaren Espainiako Legea*). Azkenik, aipatu behar da, hirian metabolismo zirkularerantz aurrera egiteko bultzadan, kontsumo arduratsuekin, birziklatzearekin eta hondakinak berrerabiltzearekin lotutako zenbait ekintza daudela.

Klima Aldaketara Egokitzeko Planak (2017an onetsi zen) lurraldearen ahulezia diagnostikoa egin zuen, puntu kritikoak identifikatuz eta aztertuz; hau da, Klima aldaketara egokitzeko neurriak ezartzeko eta lehenesteko garaian arreta handiagoa eskatzen dutenak. **Egokitzeari eta inpaktuak minimizatzeari** dagokionez, **“naturan oinarritutako irtenbideak”** ezarri dira: horien artean, nabarmentzekoak dira ubideak birnaturalizatzeko eta eraikin eta gune publikoak iragazkortzeko lanak eta, batez ere, azpiegituren erredundantzia hobetzeko esku hartzeak,

antolamenduan eta plangintzan txertatutako berrikuntzekin batera, hiriaren erresilientzia ahalmena nabarmen handitu dadila lortzeko esparru horretan.

Klima aldaketaren ondoriozko arazoetatik harago, hiriak **prest egon behar du** behar bezala **aurre egiteko gizarte, osasungintza eta ekonomiako erronkei, ingurumeneko erronkei** ez ezik. Mundu osoko eta tokian tokiko erronkei; bestela esanda, hiriak prest egon behar du sor daitezkeen beste krisi batzuei aurre egiteko, **ikuspegi erresiliente** batetik. Alegia, **aurea hartzeko, prebenitzeko eta egokitze gaitasuna** handiagotu behar du, eta “krisiak” kudeatzeko aproposak diren **mekanismoak** bideratu, horiei erantzuteko bizkor eta egokiro. Horretarako, **estrategia bateratua** izan behar du abiapuntu: azpiegituretan ekintzak egin, prestakuntza eta antolakuntza neurriak ezarri, eta ekintza komunitarioko neurriak bideratu eragileekin. Era horretan, erresilientzia hiriaren gobernantzan txertatuko da.

11. HELBURUA

LIDERGOA GASTRONOMIAN 2030

Mundu mailako **gastronomian** aitzindari diren hiri eta lurraldeen taldean dugun **posizionamendua** indartzea, berrikuntza kultura gastronomiko tradizionalaren babesarekin uztartuz.

Justifikazioa

Bikaintasun gastronomikoa da hiriaren **nazioarteko posizionamenduaren** giltzarrietako bat eta bere **nortasun ikurretako bat**. Donostiaren kasuan, zenbait faktore elkartzen dira bikaintasun hori lortzeko; besteak beste, euskal sukaldaritzaren tradizio herrikoi eta kalitatezkoa eta, lehiakortasunaren ginetik, lankide izaten eta ezagutza partekatzen jakin zuten sukaldari talde bat, Euskal Sukaldaritzaren Berriaren ernamun izan zena. Ibilbide horretan, munduko sukaldaritzaren abangoardian erreferente bihurtzeko oinarriak jarri zituen talde horrek.

Eta lidergo horri **euskal sukaldaritzaren tradizioa** batu behar zaio (kalitatea eta berezitasuna), eta sukaldaritzaren horren adierazleetako bat: pintxoak (miniaturazko goi sukaldaritzaren), zeinak posizionamendua eta erakargarritasun handia eman baitzizkio gure sukaldaritzari.

Basque Culinary Center sortzea izan zen 2010eko Donostiako Plan Estrategikoaren proiektu traktoretako bat. Hala, nazioarteko irudi hori finkatzen lagundu du zentroak, ezagutzarekin eta berrikuntzarekin estu loturiko "label" bat sortuz eta nazioarte mailan itsasargi ezin hobea bihurtuz.

Alabaina, **erronka ezin handiagoak** ditugu **etorkizunerako**. Azken hamarkadetan, goi-sukaldaritzaren posizionamenduak bere lekuari eusten dio, baina indarra galtzen ari dela dirudi. Ondorioz, ezinbestekoa da **lidergo horrek jarrai dezan** ziurtatzeko eta **belaunaldi aldaketa** egiteko ekintzak egitea, **nazioartean** gure sukaldaritzak **duen proiektuari eutsi** ahal izateko. Euskal tradizio gastronomikoarekin loturiko sukaldaritzak zenbait auziri erantzun beharko die datozen urteetan: batetik, belaunaldi aldaketarik ezari; ildo beretik, gastronomia donostiarra, gero eta gehiago turismora bideratutako negozio eredu gisa, nolabaiteko estandarizazio maila jasaten ari da pintxoaren ereduaren (eredu hori da

bertako gastronomiaren erreferenteetako bat) eta horrek nortasuna eta kalitatea galtzea dakar berekin. Alabaina, tentsioak areagotu dira gastronomiaren sektorean, jarduera alor den aldetik, eta galdera gehiago sortu dira haren bilakaerari buruz, COVID-19aren osasun krisiak eta urrutze sozialak eragindako geldialdiaren ondorioz, baita **alarma egoeraren osteko “normaltasun berriarekin”** batera sortu diren **zalantzen** ondorioz ere.

Bestalde, aipatu behar dira, labur bada ere, sektorearen inplikazio sozial handiagoak sor ditzakeen aukerak. **Lehen mailako sektorearen transmisio kate** den aldetik, eta **elikaduraren esparruan, gastronomiak** ekarpen handiak egin ditzake elikadura osasungarria, iraunkortasuna, tokiko eta 0 kilometroko produktuak, edota nekazaritza sektorea biziberri dadin bultzatzeko, besteak beste. Halaber, erlazio estua izan dezake Garapen Iraunkorreko Helburuei (GIH) dagozkien konpromisoekin ere.

Hortaz, ezinbestekoa da aipaturiko lorpen garrantzitsuak aprobetxatzen jakingo duen **estrategia gastronomiko** bat lantzea, aukera berriak sortuz eta aurrean ditugun erronka berriei aurre eginez.

12. HELBURUA

LIDERGOA SORMENEAN 2030

Aurrerapausoak ematea **sormen eta kultura industrien** garapenean eta, bereziki, ikus-entzunezkoen sektorean eta diseinuaren eta musikaren sektorean

Justifikazioa

Donostiako **sormen eta kultur industriak** askotariko enpresen multzo bat dira. Gehienak **oso txikiak** dira, **administrazio publikoekiko mendekotasun** handian dabilta, eta **ahul** samarrak dira, sektoretik kanpo sor daitezkeen egoeren aurrean; adibidez, krisi ekonomikoaren edo duela gutxiko pandemiaren aurrean, tamalez ikusi dugun bezala. Funtsean, sektore horren barruan daude arte eszenikoetan (antzerkigintza, zinea, musika...) eta jarduera osagarrietan (ikus-entzunezkoak, fonografikoa, editoriala...) dihardutenak, arte eta literatura sorkuntzarekin lotutakoak, museoetako jarduerak, diseinua, eskulangintza, edota teknologia berriekin lotutako sormen jarduerak, hirian presentzia handi samarra duena jarduera sektore moduan.

Donostiaren kultur bokazioa kontuan izanik, hiriko strategiaren helburu iraunkorretako bat da **kultur sorkuntzako estrategia** bat lantzea, nahiz eta oraindik ere ez den guztiz martxan jarri.

2010eko Plan Estrategikoan, ikus-entzunezkoen sektorea garatzeko aukerak zirriborrotzen dira, Donostiak **emanaldien aldetik duen posizionamendua** aprobetxatuz, eta Donostiako Zinemaldia izanik posizionamendu horren bandera ontzia. Hala, hainbat proiektu jarri dira martxan; horien artean, Ikus-entzunezko Berrikuntza Poloa, Donostiako Udalak Donostiako Sustapenaren bidez sustatua, Tabakalera eta Elias Querejeta eskola. Ildo beretik, ikus-entzunezko sektorearekin lotutako beste ekimen batzuk ere finkatuz joan dira, produkzioaren, animazioaren nahiz *e-learning* delakoaren bitartez. Bestalde, gure zuzendariak berriki lorturiko arrakastei esker (adibidez, *La Trinchera Infinita* edo *Handia* filmen taldeak), urteetako lanaren fruituak hasi gara ikusten. Hala eta guztiz ere, komeni da proiektu berriak sortzeko estrategia horretan are gehiago sakontzea, horiek ikusgarriago eginez eta estatu eta nazioarte mailako proiektzioa emanez.

Bada beste alderdi bat hain ezaguna ez dena eta 2020ko estrategian jasotzen dena, hau da, **musikaren sektorea garatzeko aukera**, Donostiak alor horretan

dituen gaitasunak kontuan izanik: prestakuntza eta azpiegiturak, Musikene, kontserbatorio profesionala, Musika Eskola eta beste eskola batzuk, profil altuko musika emanaldiak, Musika Hamabostaldia, Jazzaldia, Dock of the Bay jaialdia... ; eta, horiez gain, kultur etxeetako musika instalazioak eta zuzeneko musika emanaldietarako lokalak. Potentzial hori guztia ez da aprobetxatu ahal izan/ez da aprobetxatzen jakin, erreferentzia oso onak izan arren.

Bestalde, **diseinua** beste aukera **nitxo berri baten** gisan identifikatu da, bereziki, **modaren eta industria diseinuaren arloan**, hirian nahiz lurraldean dauden aktiboek lagunduta; zentzu horretan, tokiko klusterra aipatu beharra dago. Estrategiaren esparruan, gainera,, erreferentziario irizpideak bultzatzeko asmoa dago (“-en egin”, “-en pentsatua”) edo hiriarekin identifikaturiko marka bat sortzekoa.

Adierazi den moduan, konfinamendu egoerak sortu dituen salbuespenezko inguruabarrak eta baldintzatzaileak, urruntze sozialeko arauekin batera, kolpe latza izan dira sektore oso horretarako, eta oraingoz ezezaguna da ondorioak zenbaterainokoak izango diren. Horretarako, egungo egoerari premiaz erantzungo dioten aurrez aurreko neurriak bilduko dituen estrategia bat landu behar da, batik bat epe ertainari begiratzen dioten ekintza ildoekin. Neurri horiek (salmentarako eta diru sarrerak sortzeko kanal berriak, alor publikoaren eta pribatuaren elkarlanerako modalitate berriak eta abar), hiriak berezkoak dituen gaitasunak abiapuntutzat, beste bultzada bat eta kohesioa eman beharko litzekete Donostiako sormen eta kultur ekonomiaren barnean dauden jarduera alorrei, eta negozio eredu berriak eta proiektu jasangarriak sustatu beharko litzekete.

13. HELBURUA

ABANGOARDIAKO GOBERNANTZA

EREDUA 2030

Administrazio publiko adimendun, berritzaile eta modernizatu bat garatzea, eraldaketa teknologiko eta digitalaren buruan arituko dena, eta hiriaren gobernantzan, aurrerabidean eta erresilientzian eragile publiko eta pribatu eta erakunde guztien arteko lankidetzak bideratzeko gai izango dena.

Justifikazioa

Hurrengo hamarkadako erronkek eragina izango dute, halaber, **bere langileen zahartzeari heldu behar dion administrazio publikoaren** gain (belaunaldi aldaketa eta talentua eta profesional onenak erakartzea erraztuko duten neurriekin), eta **eraldaketa teknologikoari eta digitalari egokitu** beharko zaio, eraldaketa hori gauzatzeko ekintzen buruan arituz eta biztanle kalteberenen aurka joango ez dela bermatuz. Aldi berean, beharrezko suertatzen diren antolakuntza mekanismoak garatzen joango da (horietan, hiriko eragile giltzarriak txertatzeko gai izango da), **larrialdietan laguntzeko** aktiba daitezkeenak; hartara, **egoki kudeatzeko eta gobernantza erresilientearen sendotzeko lagungarri** izango dira. 2020DSS Estrategiaren eguneratzean adierazten den bezala, *“Tokiko administrazioak (...) instrumentu eraginkorrak behar ditu planteatutako helburuak bete eta kudeaketa tresna egokienak erabili ahal izateko. Udal antolaketan hobetze prozesuak modu sistematikoan martxan jartzea funtsezkoa da estrategia mailan ere proposatutako erronkei erantzuteko gai izango den administrazio eraginkorra lortzeko. Udal antolaketa optimizatu behar da, proposatutako erronka nagusiei aurre egiteko zerbitzu publikoko tresna gisa eta politika berritzaileak sustatzeko tresna gisa”*.

Administrazio publikoa eraldaketa horretaz baliatu beharko da, halaber, kudeaketa eredu arin, efiziente eta eraginkorra sustatzeko eta, hala, aurrerapen teknologikoek eta gizartearen eboluzioak eskatzen eta ekartzen dituzten aldaketei eta errekerimenduei erantzun ahal izateko. Alderdi horretan, hiriak *Smart* ekintzak

sustatuz heldu behar dio bilakaera horri, hiriak eta lurraldeak alor horretan dituzten gaitasun handiak aprobetxatuz.

Gobernantza eredu berri, adimendun eta berritzaileak pertsonak jarri behar ditu **erdigunean**, herritarrei entzutea ezinbesteko jarreratzat joz, eta **hurbiltasun eta gardentasun handiagoa**, herritarren parte hartzea, **herritarrak** neurri handiagoan “**ahalduntzea**”, eta **erakunde arteko lankidetzak** sustatu behar ditu, **maila anitzeko gobernantza** bat garatzeko. Gizarte Kontseilua hiriko kontsulta, aholkularitza eta eztabaida erakunde gisa finkatzea ere ildo beretik doan abagune bat da.

Hiriaren 2010eko Plan Estrategikoan bertan jasota dago “*epe ertain eta luzera auzoen azterketa egiteko programa bat jarri behar dela martxan, Donostian garapen orekatua planteatu ahal izateko, auzoen beren ikuspegitik*”. Proposamen horrek jarraipena izan zuen 2020DSS Estrategian eta aipatutako eguneratzean.

Gaur egungo hiri eredian, parte hartzea, irisgarritasuna eta zuzkidura orekak erdiesteko, ezinbestekoa da Donostia kohesionatua lortu nahia izatea, hiriko auzo jakin batean bizitzeak ez dezan ekarri bizi itxaropen txikiagoa edukitzea (Inklusio Diagnostikoan emandako datuek adierazten duten moduan) edo zerbitzu publikoen zuzkidura nahikoa ez izatea.

Barrutien gaia plazaratzeak, halaber, bestelako ikuspegi bat zabaldu du kudeaketari dagokionez.

Gobernantza eredu berriak sustatzea komeni da, besteak beste, aurrekontuen alorrean, herritarrek hobeto ezagut ditzaten beren hurbileko ingurunean eragina dutenak (adibidez, auzoetan egingo diren inbertsioei buruz gehiago jakinez) eta erabakiak hartzeko prozesuetan parte hartu ahal izan dezaten.

Alderdi horiek aintzat hartzen dituen analisi edo diagnostiko bat egiteak aukera emango luke epe laburrean, ertainean eta luzean zenbait erabaki hartzeko, eta erabaki horiek kohesio giroa sustatuko lukete. Izan ere, giro hori ezinbestekoa da, zalantzarik gabe, herritarren eta lurralderatutako zerbitzu publikoen dimentsio eta orientazio egokiaren ikuspegitik. Zentzu horretan, herritarren partaidetzarako udal departamentuak lan handia egin du auzoei dagokienez. Baina, aurretiaz aipatu bezala, komenigarria dirudi **hurbilketa estrategikoago bat** aintzakotzat hartzea, zenbait faktore kontuan hartu ahal izateko, hala nola hurbileko zerbitzu publikoak eta pribatuak aztertzeko aukera (merkataritza erdiguneak, kultur etxeak, kirol zentroak, gizarte zerbitzuak, eta abar), auzoei lotutako berezitasunak eta ahalmenak, eta ingurumenaren ikuspegia (kutsadura atmosferikoa, akustikoa, eta beste).

14. HELBURUA

ABANGOARDIAKO HIRIGINTZA

IRAUNKORRA 2030

Jasangarritasun irizpideak kontuan dituen eredu bat diseinatzea hiria garatzeko. Eredu horrek giza eskalan mantendu behar du hiria, zabalkundea mugatuz, eta probetxua atera behar die aukera espazioen ondoriozko abaguneei, aurrerabide ekonomikoa eta pertsonen bizi kalitatea hobetzea ahalbidetuz, eta auzoen arteko oreka eta metropoli eta lurralde barruko interkonexio jasangarria bermatuz.

Justifikazioa

Jasangarritasuna osoko kontzeptu gisa ulertzen da, eta **ingurumenaren, gizartearen eta ekonomiaren arloko jasangarritasuna uztartzen ditu.** Hala jasotzen da Nazio Batuen *Hiri Agenda* berrian (2016an onetsi zen, *Habitat III Goi Bileran*) eta Europar Batasunaren *Hiri Agendan*, non bildu baitira hiri garapen jasangarriaren arloko printzipioak, jarduketa ildoak eta konpromisoak, oro har. Horiekin bat etorritik, *Euskadi-Bultzatu 2050 Hiri Agendak* epe luzera bideratzen du lurraldearen gaineko gogoeta, lurraldeko hirien errealitatean eta dauden plangintza eta antolamendu tresnetan oinarrituta.

Hiri agendek, gainera, hiriaren eremuari erreparatzen diote, *Garapen Jasangarriko Helburuak* (GJH) lortzeko asmoz lurraldean esku hartzeko eremu gisa, eta 17 helburu eta 169 xede dituen jarduera agenda bat ezartzen dute 2030. urterako. Testuinguru horretan, aipatzekoak dira *Basque Country 2030 Agenda*, Euskadiko erreferentzia esparru gisa, eta Eusko Jaurlaritza hiru foru aldundiekin eta hiru euskal hiriburuetakoko udalekin zeharka lantzen ari den maila anitzeko Euskal Agenda.

Donostia GIHeekin lan egiten hasi zen E2020DSS estrategia eguneratu zenean. Hala, E2030DSS Estrategiarako gogoeta prozesua eta prestatzeko lana bera harago joateko **aukera** bat dira **GIHak, hiriko eragileek horiekiko konpromiso**

kolektiboaren zimenduak jartzeko, eta, beraz, 2030 Agenda bateratua eraikitzeko, hiriaren estrategiaren eskutik garatu eta aurrera egingo duena.

Bestalde, **hiriko garapen jasangarria** jorratzeak gogoetan sakontzera garamatza: nolakoa izan behar duen hiriaren urbanizazioak, eta zein egokia den hiriaren hedadura **hiri lurzoruen kolmatazioaren mende jartzea, lurzoruaren artifizializazioa mugatuz eta lurraldearen birdentsifikazio orekatua sustatuz**. Hiri eremuan egiten diren jarduketan helburua **hiriko erronkei erantzutea** izan behar da: biztanle guztiek –eta bereziki, gazteek– **etxebizitza lortzeko aukera** izatea; zuzkiduren oreka; **kalitateko espazio publikoa sortzea eta mantentzea**, eta etorkizuneko jarduera ekonomikoak ezartzea. Hein handi batean, hiriko erabileren eta funtzioen konplexutasun eta mixtotasun irizpideak egon behar dira hiri jarduketa horien oinarrian; adierazitako helburuekin, planteamenduekin (2030 Agenda, GIHak, 2050erako Euskal Agenda), EAeko Lurralde Antolamenduaren Gidalerroekin (LAG), eta klima aldaketaren aurkako planen ondoriozko ekintza larroekin ere bat datozen trinkotasun eta dentsifikazio irizpideak. Itxura denez, demografiako eta garapeneko proiektioek ere etorkizunean hirigintzako eta bizitegiak egiteko jarduketak moderazio handiagoz birdimentsionatzera hurbiltzen dituzte jarrerak.

Lurraldearen kudeaketa tresna garrantzitsuenetako bat da hiriko estrategia ezartzeko; izan ere, **hiriko antolamendua da lurraldearen garapena eta antolamendua erregulatzen duen esparrua**, eta erabilera mugak ezartzeaz gain, aukerak ere sustatzen ditu (jardueren sorrera bultzatzeko, etxebizitzak nahiz eremu publikoak sortzeko, eta abar). Donostiako *Hiri Antolamenduko Plan Orokor* berriak kontuan hartu behar ditu **lurraldeko “jasangarritasun”, oreka eta efizientzia irizpide horiek, baliabideen optimizazioa eta gizarte kohesioa lortzeko. Etxebizitza eskuratzeko aukera** izatea, **kalitateko espazio publikoa** sortzea eta auzoak, auzo arteko konexioak eta auzoetako zuzkidura publiko nahiz pribatuak **orekaz garatzea** alde batera utzi ezineko helburu bihurtzen dira. Orobat, hiriko eremuan arteko **zeharkako konektagarritasuna** bermatu behar da, baita interkonexio egokia ere, metropoli barruan nahiz lurraldearen gainerakoarekin.

Donostiako garapen jasangarriaren ereduak, bestalde, hiria berrasmatzeko eta berritzeko prozesua ahalbidetu behar du, hirian proiektu berritzaileak hartzen dituzten aukera espazioak planifikatuz eta erregulatuz, proiektu horiek ekonomiaren eta gizartearen aurrerabidean lagundu eta, aldi berean, hiriko bizitzaren kalitatea mantendu eta hobetu dezaten.

Ildo horretan, badira aukera **eremu aipagarri batzuk**, eta horren adibide dira **ekonomia, ingurumena, hiria eta gizartea eraldatzeko gaitasun handia dutenak**: esaterako, Eskuzaitzetako poligonoa, jarduera ekonomikoak ezartzeko erabilgarri dagoen lurzoru “erreserba” nabarmena; Mundaiz-Aldakoenea eremua eta Tabakalerako ingurunea; Egiako geltoki intermodala eta tren geltokia, garapen mistorako aukerak dituena eta, eremu horretan zuzkidurak eta hiri kalitatea hobetu eta hirugarren eta laugarren sektoreak garatzeko aukera emateaz gain, Urumeako ibai bazterrei balioa ematea ere sendotu dezakeena, Ametzagañan eta Urumeako

ibai parkean paisaia eta ingurumena lehengoratzeko jadanik egiten ari diren jarduerekin, Urumea ibarreko *Urumea Riverside District* proiektuekin eta Txomin Enean egiten ari diren hirigintza lanekin batera. Pasaiako Badiaren ingurunea ere aukera espazio bat da, baina, kasu horretan, beharrezkoa da orain arte konplexua izan den erakunde arteko kudeaketa lan bat egitea.

Hari beretik, hiriko bizi kalitatea hobetzean sortzen diren erronka zailei hel dakieke **esku-hartze global eta integralak** eginez, hiriko eremu zehatzetan; esate baterako, Alde Zaharrean (Alde Zaharreko Plan Integrala abian jarritz).

15. HELBURUA

ABANGOARDIA KULTURALA 2030

Garaikidetasuna eta euskal kulturaren zaintza eta eraldaketa uztartuko dituen kultura eredu bat sustatzea, euskara izanik **bizikidetzarako eta komunitatea sortzeko** tresna.

Justifikazioa

Hirian hamarkadaz landu dira kultura berritzeko prozesuak, kultura azpiegiturak sortzeko eta berritzeko inbertsioak egin dira, nazioarteko proiektzioa duten kultura ekitaldiak bultzatu dira eta egun guztiz errotuta daude, eta *2016an Europako Kultur Hiriburu* izendatu zuten; bada, horren guztiaren ondoren, hiriak kultura garaikidea sortzeko eta garatzeko bultzada finkatu du azken urteetan.

Egungo abiapuntua kontuan harturik **kultura eredua** “berrantolatzea” edo “**berrasmateza**” ahalbidetuko duen kultura estrategia bati heldu behar dio Donostiak, **herritarrak** –antolatuta egon nahiz ez– bihurtu ahal izan daitezten **protagonista kultura jarduerak sortzeko eta antolatzeko zereginean**. Erakunde anitzeko eta lankidetzak publiko eta pribatuko ikuspegi bat garatu behar da, **kultura ekimenak koordinatu ahal izateko, sinergiak aprobeztatuz eta interakzioak indartuz**, etengabe bere burua berrasmatezen duen **abangoardiako kultura eskaintza baten sorkuntza, ekoizpena eta erakusketa sustatzeko**.

Bestalde, **kulturak lotura** hertsia du **hiriaren nortasunarekin** eta, aldi berean, Donostia **euskal kulturaren eta euskararen erreferentea** izan da tradizioz. **Erronka**, ordea, honako hau da: kultur tradizioei eutsiz, euskal kultura berri izenda dezakegun zerbaiterantz jotzea, euskal eskultoreen edo sukaldarien antzera, tradizioari uko egin gabe eskultura edo gastronomia unibertsala egiten jakin zuten eraldaketa prozesuen lider aritu zirenean. Era berean, **bizikidetzarako funtsezko tresna da kultura** (hori izan zen kultura hiriburuaren leloa) eta **inklusioari bide eman diezaioke**.

Azkenik, Donostiako Udalaren *Euskara Plan Orokorrak* adierazten duen bezala (uneotan berrikusten ari da), “Plan honen helburu nagusia

euskararen erabilera indartzea da, donostiarrei euskaraz bizitzeko baldintzak eskainiz, **sentsibilizazioa** bultzatuz eta euskaraz ez dakitenak **euskalduntzera** erakarriz”. Helburu horrek indar guztiari eutsiko dio hurrengo hamarkadan. Hain zuzen ere, euskarak oraintxe bizi duen paradoxa da auzi garrantzitsuena, eta ez dirudi egoera horretatik ateratzeko gai denik: gizarteak gero eta gehiago daki euskaraz, baina erabileraren hedadura ez da handitu.